

ITEM NO 3612/60

SPECIAL ATTENTION: Translation Pool

EB
Oct 12
D/Q-9119

HUNGARY

RE-EMIGRANTS (2700-812.51 Austria)

LASZLO ANGYAL REDEFECTS TO HUNGARY

SOURCE RELIABILITY: Usually reliable.

DATE OF OBSERVATION: 1947 to early September 1960.

ENGLISH SUMMARY: Author and composer Laszlo ANGYAL, the husband of actress Margit LADOMERSZKY, redefected to Hungary in early September 1960. He had escaped to Austria in 1956.

Well known in cultural circles and a social democrat, ANGYAL fell from official grace after 1949 when he failed to join the Communist Party. He was given no more commissions by the state and had to live in complete retirement. In exile in Austria and seriously ill, ANGYAL was assisted by the Austrian socialists, the Hungarian Socialist Party in Exile and by his old friend conductor Eugene ORMANDY. In 1959 he was sent to the "Oskar Helmer" home at BAD KREUTZEN.

By summer 1960 friends noticed that ANGYAL was displaying all the symptoms of a mental disorder. He made frequent trips to VIENNA -- now assumed to have been necessitated by calls on the Hungarian legation -- and on 1 September 1960 disappeared completely. According to the BAD KREUTZEN gendarmerie, ANGYAL has returned to Hungary.

EVALUATION COMMENT: The defection of ANGYAL was reported in Item No. 1250/57.

X X X

ANGYAL László zeneszerző és író, az 1956-os forradalom menekültje, a BUDAPEST-en élő LADOMERSZKY Margit színésznő férje szeptember első napjaiban, a BÉCS-i magyar követség segítségével a legnagyobb titokban Ausztriából hazatért Magyarországra.

(over)

ANGYAL László a magyar kulturális élet ismert alakja volt. Már az első világháború után csatlakozott a Magyar Szociáldemokrata Párthoz és annak tagja maradt 1956 után, az emigrációban is. 1947-ben a Szociáldemokrata Párt jelölésére megbízták az államosított Hunnia filmgyár vezetésével. A fordulat végéig vezérigazgatóként működött a filmgyárban. A két munkaspárt egyesülésekor nem lépett át a Magyar Kommunista Pártba. 1949-től visszavonultan élt, a kommunisták mint a rendszer értelmetlen ellenfelét tartották számon, akit felcségsége, LADOMERSZKY Margit, a Nemzeti Színház tagja tekintélye megóvott a letartóztatástól. ANGYAL László 1956-ig semmiféle megbízást nem kapott az államtól.

A forradalom után az akkor már súlyosan beteg (szív- és vesebajos) zeneszerző Ausztriába menekült. Az osztrák és az emigrációs magyar szociáldemokrata párt, valamint régi barátja, ORMÁNDY Jenő, amerikai karmester támogatta. Szerzeményeit többször tűzte műsorra a Philharmonia Hungarica és különböző amerikai zenekarok. ANGYAL László idegállapota 1959-ben aggasztóvá vált, rendszeres alkotói munkát már képtelen volt végezni. Támogatói, az osztrák és a magyar szocialisták ekkor elhelyezték a BAD-KREUTZEN-i Oskar Helmer Szocialista Otthonba, ahol külön szobát, teljes ellátást és némi készpénzt kapott. 1960 nyarán csöndes elmezavar jelei mutatkoztak rajta. Időnként összefüggéstelenül beszélt, látogatói vállán hirtelen odaszállott "barna madarak"-at látott.

1960 augusztusában váratlanul postafiókot bérelt a BÉCS-i főpostán és hetente háromszor beutazott BÉCS-be, hogy postáját felvegye. Valószínű, hogy ekkor már kapcsolatban állott a BÉCS-i magyar követséggel. 1960 szeptember 1-én eltűnt a BAD KREUTZEN-i otthonból. A helybeli csendőrség megállapította, hogy visszatért Magyarországra.

Hazatérési szándékáról sem barátai, sem otthonbeli lakótársai, sem az otthon vezetői előtt soha nem beszélt. Senkitől nem bucsuzott el.

Valószínű, hogy a magyar hatóságok elsősorban a Magyarok Világszövetsége és a "Magyar Hírek" című lap a súlyosan beteg, közismerten kommunista ellenes ANGYAL László hazatérését propaganda célokra fel fogja használni.